

2. Інформація про Гуляйпільську ОТГ https://uk.wikipedia.org/wiki/Гуляйпільська_міська_громада (дата звернення: 06.05.2024).

3. Міжнародна практика заходів, спрямованих на зміцнення довіри між державою та організаціями громадянського суспільства: Дослідження, проект на замовлення Координатора проектів ОБСЄ в Україні. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/75885> (дата звернення: 06.05.2024).

4. Макаренко Л. П. Проблеми комунікативної взаємодії держави та громадянського суспільства. *Гілея: історичні науки, філософські науки, політичні науки*. 2020. Вип. 106 (3). С. 334–338.

5. Міжнародна практика заходів, спрямованих на зміцнення довіри між державою та організаціями громадянського суспільства: Дослідження, проект на замовлення Координатора проектів ОБСЄ в Україні. URL: <https://www.osce.org/uk/ukraine/75885> (дата звернення: 06.05.2024)

6. Національна стратегія сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні на 2016-2020 роки URL: <https://www.kmu.gov.ua/gromadskosti/gromadyanske-suspilstvo-i-vlada/spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva/nacionalna-strategiya-spriyannya-rozvitku-gromadyanskogo-suspilstva-v-ukrayini-na-2016-2020-roki> (дата звернення: 06.05.2024)

7. Гуляйпільська об'єднана територіальна громада URL: <https://decentralization.ua/gromada/425/composition> (дата звернення: 06.05.2024)

Ігнатенко І. В.,

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого, м. Харків

ПРАВОВІ ЗАХОДИ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОДОВОЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ ТА ЗАХИСТУ ПРАВ НА ЗЕМЛЮ

Світова продовольча безпека є складною проблемою, яка має глибокі корені і вимагає негайних дій з боку міжнародної спільноти.

Голод і недоїдання залишаються серйозними проблемами для багатьох людей по всьому світу, незважаючи на існуючі нормативні підходи. Тим паче, розв'язання цієї

проблеми ускладнюють інтереси окремих держав, які мають свої власні пріоритети і стратегії у сфері продовольчої політики.

Природні ресурси різноманітні, але земля стає дедалі більш цінним ресурсом для більшості країн. Вони намагаються досягти високих показників економічного зростання, яке, у свою чергу, пов'язане з освоєнням та розробкою земельних ресурсів. Нерідко виявляється, що таке «освоєння» пов'язане із захопленням мільйона гектарів сільськогосподарських земель багатими корпораціями або навіть іноземними державами.

Найкращий міжнародний юридичний документ, який стосується питання «захоплення землі» з метою захисту прав людини, – це «добровільні вказівки щодо відповідального управління землею, рибальством та лісами в контексті національної продовольчої безпеки», прийняті Комітетом з всесвітньої продовольчої безпеки 11 травня 2012 року. Як зазначає FAO, наведені вказівки забезпечують рамки, які держави можуть використовувати при розробці власних стратегій, політики, законодавства, програм та заходів. Вказівки також покликані сприяти досягненню стійкої життєдіяльності, соціальної стабільності, розвитку сільської місцевості, охорони навколишнього природного середовища та стійкої соціальної безпеки і економічного розвитку.

На сьогодні можна помітити конфлікт інтересів між розвиненими країнами та країнами, що розвиваються, щодо визначення правильного підходу для управління землею. Так, G8 прийняв ініціативу щодо прозорості, яка є більш-менш відображенням їх інтересів у земельних відносинах. Підхід G8 полягає у забезпеченні прозорості та заохочення щодо законних угод через збільшення доступу до земельних ресурсів у розвинених країнах. Таким чином, згідно з G8: «відсутність прозорості навколо земельних угод може створити бар'єр для відповідальних інвестицій, послабити життєдіяльність та ігнорувати права місцевих громад, створити простір для корупції та відмивання грошей, зменшити простір для законної ділової активності заохочення відповідальних та стійких інвестицій в землю є важливими для економічного зростання та продовольчої безпеки». Проте такий крок був засуджений різними громадськими організаціями та громадянським суспільством, які бачать його як хитрість з метою забезпечення необмеженого доступу до природних ресурсів та ринків.

Агентство з розвитку констатує, що уряди, які сприяють «захопленню землі», яке призводить до порушення продовольчої безпеки, діють в суперечеті статті 11 Міжнародного пакту про економічне, соціальне та культурне право. У цій статті йдеться про наступне: «уряди зобов'язані забезпечити доступ всіх, хто перебуває під їх

юрисдикцією до мінімально необхідної їжі, яка є достатньою, адекватною та безпечною, для забезпечення свободи від голоду» (E/C.12/1999/5, para. 14). Тобто уряди порушують право на продовольство, допускаючи такі земельні угоди, які призводять до прямої втрати доступу до земель та природних ресурсів місцевих громад, а також спричиняють залежність від продовольства з міжнародних ринків. В літературі стверджується, що для захисту доступу місцевих громад до доступної їжі договори щодо придбання землі повинні включати положення про те, що певна кількість вирощених культур повинна продаватися саме на місцевих ринках [1].

Крім того, у Міжнародному пакті щодо громадянських та політичних прав зазначено наступне: «усі народи можуть у своїх власних цілях вільно розпоряджатися своїми природними багатствами та ресурсами без шкоди щодо будь-яких зобов'язань, які випливають з міжнародного економічного співробітництва, заснованого на принципі взаємного співробітництва, користі та міжнародного права. Ні в якому разі народ не може бути позбавлений власних засобів до існування» (Art. 1 § 2, ICCPR). Отже, можна вважати, що уряди діють з порушенням цього міжнародного пакту, коли позбавляють населення (або дозволяють компаніям це робити), оскільки наслідком таких дій є втрати доступу до землі та природних ресурсів, необхідних для їх життєдіяльності.

Зосереджуючись на захисті прав людини серед інших заходів, міжнародні, спеціалізовані та регіональні організації відіграють особливу роль у забезпеченні дотримання державних міжнародних зобов'язань. ADVIII визнав це, вказавши, що «необхідне: (а) закріплення та визнання права на землю місцевих громад у земельних законах та встановлення захисту всіх видів прав на землю; (б) підсилення земельних інститутів; та (в) моніторинг механізмів для LSLBIs (Large Scale Land Based Investments). Розробка інститутів для вдосконалення управління землями сприятиме вдосконаленню місцевих прав на землю. Це включає в себе інститути прозорих домовленостей та можливостей для їх забезпечення. Важливо також визначати підстави пов'язані з правами людини для місцевих громад та соціальної рівності при розробці політики управління землями» [2].

Уряди країн, що розвиваються, виступають за політику відкритих дверей щодо іноземних інвесторів за умови, якщо останні приймуть участь у розвитку інфраструктури в країні, де буде придбана земля. Однак, ця ситуація викликає питання, коли мета придбання землі полягає у забезпеченні власної продовольчої безпеки. У деяких країнах, таких як Китай, продовольча безпека за законодавством навіть є синонімом національної

безпеки [3]. Окрім забезпечення продовольчої безпеки своєї країни, іноземні інвестори також мотивуються перспективою прибутку внаслідок придбання цієї землі. Ці прибутки часто реалізуються за рахунок місцевого населення. Крім того, переговори між іноземними інвесторами та місцевими власниками земельних ділянок у більшості випадків не мають прозорості та можуть бути незбалансованими [4].

В літературі акцентується увага на тому, що існує низка складних глобальних факторів, які спричинили нещодавню хвилю масштабних земельних угод. По-перше, зростаючий попит на сільськогосподарську продукцію, включно з зерном для біопалива, сприяв високим цінам на продовольство, зробив сільськогосподарські угіддя та первинне виробництво більш привабливими для капіталу. По-друге, низка фінансових суб'єктів інвестували значні суми в продовольчий та сільськогосподарський сектори як засіб пом'якшення ризиків, диверсифікації своїх портфелів і досягнення вищих прибутків, здійснивши так звану «фінансіалізацію» сільського господарства. По-третє, уряди відіграють важливу роль, оскільки цільові країни заохочують масштабні інвестиції у свої сільськогосподарські сектори, а країни-інвестори запускають нові проекти для покращення продовольчої безпеки шляхом переміщення виробництва ключових товарів за межі країни [5].

На сьогодні «захоплення землі» відбувається у глобальних масштабах. Держави та інвестори продовжуватимуть інвестувати в іноземні землі у боротьбі за контроль над ресурсами, оскільки це в їх інтересах. В цьому контексті забезпечення прав людини є ключовим питанням, яке слід вирішити у питанні «захоплення землі». У глобальну епоху суверенітету та захисту прав людини держави, міжнародні організації та інші зацікавлені сторони зобов'язані забезпечити захист цих прав.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. De Schutter O. Large-scale land acquisitions and leases: A set of core principles and measures to address the human rights challenge. *Briefing note* (Geneva: UN Office of the High Commissioner for Human Rights, 11 June 2009).

2. UNECA. Land and Africa's Development Future: Governing the Risks and Opportunities of Large-scale Landbased Investments. Issues Paper 2. URL: http://www.uneca.org/sites/default/files/uploaded-documents/adfviii-land-issues-paper_en.pdf

3. Jim Harkness. Food security and national security: Learning from China's approach to managing its wheat supplies. *Institute for Agriculture and Trade Policy*. 2011. URL: https://www.iatp.org/sites/default/files/2011_02_28_FoodSecNatSec-JH.pdf

4. Anseeuw W., Boche M., Breu T., Giger M., Lay J., Messerli P., Nolte K. Transitional Land Deals for Agriculture in the Global South: Analytical Report based on the Land Matrix Database. CDE/CIRAD/GIGA. 2012. 78 p. URL: <https://www.almendron.com/tribuna/wp-content/uploads/2015/06/analytical-report.pdf>

5. Cotula L. The international political economy of the global land rush: A Critical appraisal of trends, scale, geography and drivers. *Journal of Peasant Studies*. 2012. № 39(3-4). P. 649-680.

Батракова Т. І.,

к.е.н., доцентка, доцентка кафедри фінансів,
банківської справи та страхування,

Колісник А. В.,

Яреміна М.О.,

Запорізький національний університет, м. Запоріжжя

ГЕНДЕРНА РІВНІСТЬ В АГРОПРОМИСЛОВОМУ КОМПЛЕКСІ ВАЖЛИВИЙ АСПЕКТ ДЛЯ ДОСЯГНЕННЯ ПОВОЄННОЇ ВІДБУДОВИ

Жінки історично були активними учасниками в аграрному секторі, проте їх внесок часто недооцінюється. Через що вони часто стикаються з дискримінацією, а саме гендерною. Тому визнання, підтримка та аналіз їхньої ролі буде сприяти економічному зростанню та зменшенню бідності в цілому.

Проблема досягнення гендерної рівності в Україні як національного механізму рівноправ'я жінок і чоловіків в усіх сферах суспільного життя в умовах євроінтеграції, є закономірним, об'єктивним процесом, що відбувається поряд з утвердженням демократичних цінностей, формуванням у молодого покоління громадянського світогляду загалом та гендерної культури зокрема [1]

Європейський союз приділяє значну увагу боротьбі з гендерною дискримінацією та сприянню гендерній рівності через законодавчі і програмні ініціативи. Так, в 2006 році Всесвітній економічний форум впровадив звіт «Глобального гендерного розриву», який призначений для реального вимірювання рівноправ'я між чоловіками та жінками.